

1965), der kun er tilgængelig på mikrofilm. Men musikken er naturligvis udgavens hovedtekst, og her præsenteres ialt 213 sats-er, hvoraf de 206 er dansestykker med couranten som langt den hyppigste dans. Disse stykker grupperer sig i tidens to almindeligste suitedannelser, allemande-suiter (22) og branle-suiter (9). I revisionsberetningen oplyses kort om paralleller i Kassel-håndskriftet ved henvisninger til Écorcheville's udgave, men det havde været nyttigt med lidt nærmere oplysninger om afvigende udsættelser og forskellige versioner. Nu er man i tvivl om, hvorvidt forskelle mellem Mráček's og Écorcheville's sats-er skyldes varianter, afvigende læsemåder eller blot skrive- eller trykfejl. I Mráček's iøvrigt omhyggeligt tilrettelagte notetekst kan jeg med større eller mindre sikkerhed anføre følgende: Nr. 7, t.17, 2. node i bassen: skal være A. Nr. 10, t.2, 1. node i bassen: skal være a. Nr. 20, t.4, 3. node i øverste stemme: skal være g" (?). Nr. 42, t.17, 3. node i bassen: e eller es? Nr. 77, t.13, 1. node i bassen: skal

være ; ibid. t.15: 1.node i bassen skal være . Nr. 79, t.9, øverste stemme: skal være . Nr. 81, t.2, 3. node i øverste stemme: skal være . Nr. 83, t.11-12, bassen: her forekommer Écorcheville mest troværdig med . Nr. 92, t.9, 4. node i bassen: skal være cis (?). Nr. 203, t.19, 1. node i bassen: skal være D. Nogle af disse trykfejl vil måske allerede være rettet i de løse stemmer, der må udkomme for at denne musik kan blive lettilgængelig til praktisk brug. For med *IMhs 409*, Kasselhåndskriftet og den ca. 50 år ældre samling af Praetorius, *Terpsichore* (1612), fra fyrstehoffet i Wolfenbüttel har vi et repertoire, der langt fra siger alt, men dog noget om hofmusikken i første halvdel af 1600-tallet. Med hensyn til de mange uløste problemer inden for dette område ser man i denne forbindelse frem til IMS' næste kongres i 1982 med hovedtemaet »Musik og ceremoni«. Hofdansens form og funktion i lokal tradition op gennem 1600-tallet – musik til dans? til koncert? til scenisk ballet? – er langt fra udtømmende belyst.

Niels Martin Jensen

Dansk Musik. Katalog over Statsbibliotekets samling af trykte musikaler, red. af Per Groth Clausen. Universitetsforlaget, Aarhus, 1977. xxiv + 316 pp.

Det var et højst prisværdigt initiativ, Statsbiblioteket tog, da det i anledning af 75-års jubilæet i 1977 besluttede at udarbejde en ny udgave af katalogen fra 1929, hvortil der kom et tillæg i 1932. Disse gamle kataloger var redigeret af K. Schmidt-Phiseldeck, fhv. bibliotekar ved Statsbiblioteket, efter at han i 1927 havde skrevet en tysk disputats om musikkatalogisering og klassifikation, verdens første større afhandling om emnet. På de 43 år er katalogen blevet mere end fordoblet, idet den gamle katalog indeholdt ca. 6000 titler; den nye indeholder over 14.000.

Grundlaget for udforskning og kortlægning af dansk musik og musikliv er adgang til kildemateriale. En katalog som »Dansk Musik« letter adgangen til dette kildemateriale i en sådan grad, at man må forvente en stigning i udforskningen af vort lands musik i de kommende år.

Tidsmæssigt spænder katalogen fra Niels Jespersens Gradual fra 1573 til værker udkommet før den 1. januar 1976. *Geografisk* spænder katalogen over værker af danske komponister »d.v.s. komponister født i Danmark, hvortil i denne sammenhæng regnes Færøerne, Grønland og det sles-

vig-holstenske område. Som danske komponister er endvidere medtaget udefra kommende, hvis hovedvirksomhed er faldet i Danmark, eller hvis produktion må siges at høre hjemme i dansk musiks historie. Værker og publikationer, hvis indhold har specifik funktionel forbindelse med dette geografiske område, er ligeledes medtaget, således at f.eks. færøske og slesvig-holstenske koralbøger vil være optaget i katalogen« (s. ix). Så vidt jeg kan se, er disse koralbøger dog ikke nogen undtagelse fra koralbøger fra »Hovedlandet«.

Hvis det geografiske omfang skulle stå i relation til det kronologiske, burde både Island, Norge, Sverige og De vestindiske Øer have været med, indtil de efterhånden faldt fra, eller man kunne have været helt konsekvent ved også at udelade Slesvig-Holsten, og lade det nuværende Danmark danne grænserne. Denne sidste definition på danskhed må dog nok være forbeholdt den løbende nationalbibliografi. Lidt overflødigt siges i indledningen, at manuskripter ikke er medtaget. Dette fremgår jo tydeligt af både omslag og titelblad. Desuden meddeles det, at grænsen er sat ved revyviser og sangbøger. Statsbiblioteket håber dog senere at kunne tage fat på revyviserne. Lad os alle håbe det sker – her savnes virkelig opslagsværker. Det mest interessante for forskere er spørgsmålet om, hvor komplet katalogen er indenfor de afstukne grænser, dvs. hvor komplet en samling af danske kompositioner, Statsbiblioteket besidder. Her må jeg komplimentere musiksamlingen, selv om det bliver en kompliment baseret på de få stikprøver, tiden har tilladt. Blandt de nulevende komponister slog jeg ned på Niels Viggo Bentzon og fandt, at kun en komposition manglede, nemlig op. 164 In the Zoo. For solo accordeon. Hohner Verlag. Krossingen. Cop. 1965. I det ældre

repertoire var stikprøverne også tilfredsstillende.

Med de begrænsninger, som Statsbiblioteket har sat for sin bestandskatalog, er det fornuftigt, at der i den engelsksprogede folder er sat et lille »may« ind i sætningen: »the stock catalogue may also be used as a Danish music bibliography« hvis der hermed menes nationalbibliografi. I den dansksprogede folder er denne sætning helt udeladt.

Statsbiblioteket har været i en fordelagtig udgangsposition med hensyn til at få sin samling af trykt dansk musik komplet: 1) Siden 1902 har danske trykkerier haft pligt til at aflevere et eksemplar af hver trykt node til henholdsvis Statsbiblioteket og Det kgl. Bibliotek. Det kræver dog en del påpasselighed fra bibliotekets side at sørge for, at dette sker, men det ser ud til, at man har været påpasselig i Statsbiblioteket. 2) I 1904 fik man overdraget organist R.C. Rasmussens store samling af musikaler, der dækker årene før pligtafleveringen trådte i kraft, og 3) i 1922 fik man fra Wilhelm Hansens Musikforlag resterne af Lose & Delbancos og Horneman & Erslevs lejebiblioteker. Som lejebiblioteker har disse samlinger været repræsentative og dækkende for en periode på ca. 100 år, nemlig omkring 1780–1880, og igen er dette værdifuldt, fordi det er før pligtafleveringen.

Musikhistorisk ville det iøvrigt være interessant at se nærmere på disse gamle lejebiblioteker, og det er vel muligt på grundlag af accessions- og proveniensmærker at trække dem frem fra den samlede bestand. Gennem årene har Statsbiblioteket ved konstante indkøb sørget for at udfylde hullerne i og bygge videre på den danske del af disse grundlæggende samlinger.

Side ix–xiii er der uhyre udførligt gjort rede for »felterne i det bibliografiske format«, dvs. hvilke oplysninger, der er taget med

ved katalogiseringen af de enkelte noder. Jeg vil tro, at dette format har været et godt arbejdsredskab, men her kunne man have undværet de fleste forklaringer, da katalogindførslerne er let læselige og umiddelbart forståelige. De er desuden tilpas fyldestgørende. Kun engang imellem savner man at få præcis viden om besætningen, hvis den ikke fremgår af nodens titelblad eller af afsnittets overskrift. Dette gælder fx for afsnittet: »Sang for fire stemmer og derover« (s. 160–165). Det fremgår ikke hver gang, hvor mange stemmer, der deltager. Iøvrigt ville det have været en stor hjælp at have klummetitler, som der var i den gamle katalog, da man især i de store afsnit som »Klaver for to hænder« og »Sang og klaver« nemt taber orienteringen, når der intet står i katalogindførslen om besætning, intet på siden og overskriften til afsnittet befinder sig et uvist antal sider foran en. Slår man op på Niels Jespersens Gradual side 100 (det ville have været praktisk med løbenumre som i den gamle katalog!), ser man, at den er katalogiseret som »ukomplet«. Det er en sørgelig oplysning, da det betyder, at et ukendt antal sider mangler, og man vil derfor være mindre interesseret i eksemplaret. Slår man nu op i den gamle katalog på den samme indførsel, ser man, at det kun er titelbladet og første og sidste side af registret, der mangler. Det ville have været rart at vide. I »det bibliografiske format« bliver det lovet os, at vi skal få nøjere oplysninger om udgavernes funktioner (hvorfor bruges iøvrigt både ordet »udgiver« og »editor«?) Vi får dem i mange tilfælde, men langt fra altid. Et eksempel fra side 169 »Damekor a cappella« med den forudgående hovedoverskrift: »Sang for fire stemmer og derover. Samlinger af flere komponisters værker. Med navngiven udgiver. *Liebmann, Axel Flerstemmige Sange. Jacob Lund, Kbh. År: 1875. 8vo. 32 s.*« – Hvad har Axel Liebmann gjort ved de

flerstemmige sange, han har udgivet, og hvor mange damestemmer er involveret i cappella koret? (Det er faktisk 3–4 stemmer).

Til slut om katalogiseringen en ganske lille ting: Jeg kan ikke vænne mig til, at der er sat kolon efter »År«. Det er ikke nødvendigt for forståelsen.

Katalogen er inddelt efter besætning. Dette er usædvanligt for så omfattende en katalog, der også er beregnet for forskere og også for udlandet. Jeg har gættet på, at det skyldes tradition (den gamle katalog var sådan) og hensynet til udøvende musikere. Det normale ville være at have en hovedinddeling efter komponist, med besætning som supplerende index. Vil man nu samle en komponists produktion sammen, må man gå ud fra komponistindexet (det er iøvrigt meget beklageligt at fødsels- og dødsår i dette index er faldet bort i den nye udgave. De er uvurderlige at have). Her støder man på en ny vanskelighed, idet der, som ovenfor anført ikke er løbenumre, men henvisning til sidetal. Man får fx at vide, at N.O. Raasted er anført på side 57. Man finder kompositionen på side 57 og vil gå til næste opslag, men i sidste øjeblik fanges blikket af hans navn et andet sted på siden: N.O. Raasted er på side 57 både repræsenteret under »Violin og orgel« og under »To klaverer firhændigt«! Fra da af går man forsigtigere til værks, men det tager tid.

Systematikken følger den gamle katalog, men der er naturligvis kommet flere grupper til, da samlingen er vokset, og grupper er blevet underdelt på grænsen til det uoverskuelige. Opbygningen er dog logisk, men hvorfor overskriften »8-hændige kompositioner« både i forbindelse med et og to klaverer? Jeg mener ikke, at der er plads til 8 hænder på eet klaver. Jeg finder iøvrigt heller ikke kompositioner af den art indført.

Når man begynder at arbejde med »Dansk Musik« må man lægge et fast bogmærke ind på side 210. Her begynder nemlig en ny katalog, en såkaldt registratur. Den har de samme grænser som de første, er opstillet »normalt«, dvs. efter komponist, men er til gengæld ikke optaget i komponist-indexet (det ville ellers hjælpe en til ikke at glemme den), og den har ingen selvstændig paginering. Værkerne er katalogiseret med færre detail-oplysninger, end værkerne i den første katalog.

Der er kun angivet een grund til, at disse ca. 6000 titler er sat i skammekrogen: At de er uindbundne! I den gamle katalog fra 1932 får man desuden at vide, at de dermed ikke kan udlånes, men at folk skal vide, at de eksisterer. – Min eneste virkelige kritik mod Aarhuskatalogen skal være rettet mod dette punkt: Hvorfor har man ikke brudt med den gamle tradition og givet os en hel sammenhængende katalog? Man bliver ganske forstummet af at arbejde med en dobbelt. Forklaringen, at noderne er uindbundne og ikke kan udlånes gælder ikke i vore dage, hvor det er muligt at få kopier. Iøvrigt er der mange musikaler i den første katalog, den detail-katalogiserede, der heller ikke kan lånes ud af museale grunde. Det siges også i indledningen som forklaring, at mange af indførslerne i »registraturen« er småtryk; men i en katalog med en kvalitet som »Dansk Musik« må »Småtryk-definitionen« sættes under lup. En musikforsker er interesseret i en katalog der såvidt muligt lægger komponister og deres værker objektivt frem. Ud fra katalogen kan den samlede produktion så vurderes. Det er en væsentlig mangel, at der ikke er udarbejdet et samlet index. Nu mangler bl.a. indgange til alle anonyme kompositioner og mange andre udgivelser, der ikke har en navngiven person i spidsen, går tabt af samme grund, bl.a. Apollo, Nordens Apollo, Theaterjournalen osv.

Jeg kan ikke lade være at udstøde et lille hjertesuk over, at alle disse katalogindførsler, såvel i første som anden del af katalogen, ikke er blevet skrevet ind i og behandlet af en datamaskine. Grundlaget er til stede i »Det bibliografiske format« opstillet i indledningen, og datamaskinen findes, vistnok med programmer parat, på Aarhus Universitet. Da kunne vi have fået alle de indexer og indgange, vi kunne have ønsket os; blot skulle de ikke være alfabetiseret efter første ubøjede navneord, som det er gjort i »Dansk Musik«. Det er alt for svært, både for de potentielle udenlandske læsere – og for os andre.

Der er meget få trykfejl. Jeg har kun fundet 2. Side 58 er N.V. Bentzons op. 28 blevet til op. 8, og i forordet er Horneman i firmaet Horneman & Erslev blevet stavet med to n'er. Første gang, jeg mødte ordet »musikali« i indledningen, troede jeg det var en trykfejl, men da det blev gentaget tit, forstod jeg, at ordet anvendes i intetkønsformen ved Statsbiblioteket. Jeg mener, det hedder »musikalien«, men ordet er omstridt, og tendensen går nu mod blot at sige »noden«. Jeg bemærker, at Schmidt-Phiseldeck helt undgår ordet i den gamle katalog.

Måske er det ikke fejl, men kan det passe, at de 2 sangsamlinger af N.W. Gade nedest side 119, selv om de har samme plade-nummer, er blevet så forskellige: 3 danske Sange er blevet til 3 Sange. Pigens Sang ved Bækken er blevet til Pigen ved Bækken osv. Det fremgår, at pladerne er blevet overtaget fra Horneman & Erslev af Wilhelm Hansen, så de er måske blevet »moderniserede« af W.H.?

I komponistindexet anføres Siegfried Saloman, Siegfried Salomon og Siegfried Salomon junior. Stadig ingen årstal, der kan hjælpe en til at holde disse 3 ude fra hinanden. Den gamle katalog giver 1816–99 for den første og 1885– for den

anden; »junior« findes ikke. I den nye katalog står junior for en komposition fra 1836. Det kan jeg ikke få til at stemme. Omslaget er nydeligt. Bogens papir er lidt tyndt. Trykket er let læseligt, men margi-

nen er alt for lille. Der er næsten ikke plads til notater, og ved lidt slid er man hurtigt inde ved de trykte spalter. – Og jeg tør godt spå, at denne katalog vil blive både brugt og slidt!

Nanna Schjødt

Dan Fog: Kompositionen von Fridr. Kuhlau. Thematisch-bibliographischer Katalog. Dan Fog Musikverlag, Kopenhagen, 1977. 203 pp.

Dan Fog har som musikantikvar haft mulighed for at opbygge et par tilnærmelsesvist komplette samlinger af Kuhlau-publicationer (tilnærmelsesvis, da mange af trykkene er overordentligt sjældne). En af disse samlinger befinder sig nu på Stadsbiblioteket i Lyngby (her boede Kuhlau som bekendt de sidste år af sit liv); en anden findes på Sibley Music Library, Rochester, USA. Disse samlinger danner sammen med de allerede eksisterende samlinger på Det kgl. Bibliotek i København og på Statsbiblioteket i Århus grundlaget for et arbejde, der har stået på siden Fog i 1959 udsendte en stencileret, foreløbig fortegnelse over Kuhlaus kompositioner. Der var allerede i denne 1959-fortegnelse tale om en betydelig forøgelse af data i forhold til Thranes fortegnelse i bilaget til »Danske Komponister« (1875) – hvorpå alle senere Kuhlau-fortegnelser i øvrigt har støttet sig, med alt hvad dette indebærer af fejl og mangler. Vel har enkelte andre forskere i de senere år bidraget med væsentligt nyt til vor viden om Kuhlau og hans musik (bl.a. Jörn-L. Beimfohr samt undertegnede), men den her foreliggende bibliografi er dog helt overvejende et resultat af Dan Fogs eget arbejde.

Bibliografien foreligger som en 203 sider omfattende bog i oktavformat, trykt i offset efter maskinskreven tekst og håndtegnede noder. Såvel dens æstetiske kvalite-

ter som dens praktiske anvendelighed fortjener højeste ros.

Efter en kort biografisk indledning redegør Fog for de redaktionelle principper. Beskrivelsen af de enkelte værker omfatter: opustal, kompositionstidspunkt, førsteopførelse, incipit, manuskriptets lokalisering, førsteudgave, paralleludgaver, tema-opløsning (identifikation af temaer i variationssatser m.m.), titeloplag, nyudgaver (kun anført sporadisk), bearbejdelser samt redaktionelle noter. Det siger sig selv, at en del af disse data i mange tilfælde har måttet lades uoplyste.

Herefter følger en systematisk ordnet oversigt over samtlige kompositioner. Få har tidligere haft mulighed for at danne sig et reelt indtryk af kvantiteten af Kuhlaus produktion, så det vil formentlig ikke være uinteressant at dvæle et øjeblik ved nogle tal. Det fremgår af den systematiske oversigt på siderne 12–16, at Kuhlau alene for 2-hændig klaver har komponeret 18 sonater, 20 sonatiner, 42 variationsværker, 51 rondoer samt mindst 80 andre kompositioner (marscher, valse, divertissementer, fantasier m.m.). De 4-hændige kompositioner tæller 9 sonatiner, 8 variationsværker, 6 rondoer, 21 valse samt 11 værker under »diverse«. For fløjten har Kuhlau komponeret 30 solo-værker samt 26 værker for 2–4 fløjter, hvortil kommer 29 værker for fløjte og klaver. Fra kategorien